

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սոյն քարոզը Վեհափառ Հայրապետը խօսել է
Դեկտեմբերի 22-ին, Մայր Տաճարում մատուցող
Ս. Պատարագի ընթացքում,
Վատիկան կատարած իր պաշտօնական այցելութեան առթիւ:

Փառք եւ գոհութիւն կ'ընծայենք Աստուծոյ, որ մեզի շնորհք ըրաւ եւ կարող դարձուց, որ կատարենք մի այնպիսի ուղեւորութիւն, որ մեր եկեղեցու ներկայ ժամանակների եւ յատկապէս մեր եկեղեցու փոխյարաբերական կեանքի շրջագծին մէջ պատմական կարեւոր նշանակութիւն ունեցող մի դէպք հանդիսացաւ:

Բոլորդ էլ, սիրելի հաւատացեալներ, քաջատեղեակ եք, որ Մենք, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք եւ Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարք Թորգոմ եւ Գարեգին արքեպիսկոպոսների եւ ուրիշ թեմակալ առաջնորդների հետ միասին յատուկ պատուիրակութեամբ գնացինք Հոռոմ, ի Վատիկան, եղբայրական այցելութիւն տալու Հռոմեական Կաթողիկէ Եկեղեցու Պետին, Յովհաննէս-Պողոս Բ Քահանայապետին:

Այսօր, երբ Աստուծոյ շնորհիւ վերադարձած ենք Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, սրտի պարտք ենք զգում այս խորանի վրայ Աստծուն աղօթք մատուցելուց եւ փառք տալուց յետոյ մեր սրտի խօսքն ուղղելու մեր համայն հայ ժողովրդեան, որպէսզի նրանք ճիշտ իմանան, այն, ինչ որ կատարուեց Մեր այցելութեան ընթացքում:

Նախ ցանկանում եմ ձեր բոլորին մէկ անգամ եւս բացայայտել այն ճշմարտութիւնը, անխախտելի, անառարկելի ճշմարտութիւնը, որ Քրիստոս մէկ Եկեղեցի հիմնեց, մէկ Աւետարան տուեց մարդկութեանը, մէկ ճշմարտութիւն քարոզեց: Եկեղեցու միութիւնը Աստուծոյ Որդւոյն տուրքն է մեզի, եւ ոչ թէ մեր գաղափարների, մեր մտածումների արդիւնքը: Յիսուս, երբ իր երկրի վրայ ապրած կեանքի վերջին օրերին իր առաքեալներն իր շուրջն էր բոլորել եւ նրանց իր տեսակ մը կտակն էր փոխանցում, վերջին խօսքն էր ասում, ինչպէս կարդում ենք Յովհաննու գրած Աւետարանի 17-րդ գլխի մէջ, ասեց. -Ո՛վ Տէր, Հայր երկնաւոր, Ես եկայ, որ իրենք, առաքեալները, եւ նրանց միջոցով բոլոր քրիստոնէաները, մէկ լինեն, ինչպէս Ես եւ Դու Հայր մի եմ, նրանք էլ մէկ լինեն, որպէսզի աշխարհը հաւատայ, թէ Դու ես, որ ինձ առաքեցիր: Եթէ Իր քարոզած ճշմարտութիւնը ամէն մի մարդ իր ուզածին պէս պիտի դաւանի եւ պիտի արտայայտի, այն ատեն Եկեղեցու միութիւնը՝ յԱստուած՝ ի Քրիստոս եւ ի նրա հոգեւոր մարմինն եղող եկեղեցին, կը խախտուի, ինչպէս պատահեց պատմութեան ընթացքին եւ նաեւ պատահում է այսօր, մեր մարդ էակներին թերացումների հետեւանքով:

Եկեղեցիները դարեր շարունակ միշտ յարաբերութիւնների մէջ են եղել իրար հետ, կարենալ վերագտնելու համար այն միութիւնը, որով Քրիստոս Ինքը իր կրօնքը

հիմնեց այս աշխարհի վրայ: Այդ յարաբերությունները եկեղեցիների միջև 20-րդ դարում առաել յառաջագնացութիւն արձանագրեցին, եւ յատկապէս Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմից յետոյ մի նոր շարժում սկսուեց ամբողջ քրիստոնէական աշխարհում.- Փոխադարձաբար իրար մերձեցաւու եւ միասնաբար գտնելու, ապրելու, իրագործելու այն, ինչ որ Աստուած տուել էր մեզի՝ -Միութիւն՝ ի հաւատս, միութիւն՝ յեղբայրութիւն, միութիւն՝ ի սէր, եւ միութիւն՝ ի ծառայութիւն»:

Ահաասիկ այդ շարժումը միասնական աղօթքով, միասնական ուսումնասիրութեամբ, միասնական գործերով արտայայտուող այդ շարժումը, կոչում է այժմ **Էկումենական** շարժում, այսինքն՝ միջեկեղեցական մերձեցման շարժում: Եւ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին իր գործօն մասնակցութիւնն է բերում այդ շարժումին, որ ամբողջ աշխարհով տարածուած ամենից լուսաւոր եւ յուսադրիչ երեւոյթներից մէկն է քրիստոնէական արդի պատմութեան մէջ:

Մեր Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին անդամ է բազում միջեկեղեցական կազմակերպութիւնների, ինչպէս Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդի, ինչպէս Եվրոպայի Եկեղեցիների Խորհրդի: Նա իր մասնակցութիւնն է բերել, դիտողի յանգամանքով, նաեւ Հոռմէական Կաթողիկ Եկեղեցու այն մեծ ժողովին, որ կոչում է Վատիկանի Երկրորդ Ժողով: Եւ այսպէս, մեր Եկեղեցին, որպէս ընդհանուր քրիստոնէութեան արտայայտիչը հայ ժողովրդի կեանքի մէջ, իր գործօն մասնակցութիւնն է բերում այս ընդհանուր համաքրիստոնէական շարժումին:

Քառորդ դար էր անցել այն օրից, երբ մեր երջանկայիշատակ նախորդը, Վազգէն Ա Վեհափառ Հայրապետը այցելութիւն տուեց այսօրուան Հոռմէական Կաթողիկէ Եկեղեցու Պետի նախորդին՝ Պողոս Զ Պապին: Քսանհինգ տարիներ շարունակ յարաբերութիւններ մշակուեցին աստուածաբանական հարցերի շուրջը, խորհրդակցական ժողովներ գումարուեցին, փոխադարձ այլ տեսակի այցելութիւններ կատարուեցին եւ Մենք էլ, որ Մեր երիտասարդ տարիքից, վարդապետութեան օրերից, շատ մօտից հեռուել ենք եւ մասնակցել ենք միջեկեղեցական այս շարժումին: Մեր Եկեղեցու մասնակցութիւնը տիեզերական ընդհանուր այս շարժումին, ուզեցինք արժէքաւորել՝ այցելութիւններ տալով այլազան եկեղեցիների պետերին, ինչպէս Ռուս Եկեղեցու, Վրաստանի Եկեղեցու, Ռումինիայի Եկեղեցու եւ այլ եկեղեցիների եւ նրանց շարքին Դեկտեմբերի 10-14-ը այցելութիւն տուինք Յովհաննէս-Պողոս Բ պապին:

Մենք առիթներ ունեցանք միասին աղօթելու, միասին խորհրդակցելու, խօսակցելու, պաշտօնական հանդիպումներ ունենալու եւ նաեւ մեր խօսակցութիւնների եւ հանդիպումների աւարտին մի միասնական համատեղ Յայտարարութիւն անելու մեր երկու եկեղեցիների ժողովուրդներին, որպէսզի նրանք հաղորդ դառնան մեր մտածումներին, մեր նպատակներին, մեր ձգտումներին եւ մեր ապրումներին:

Ահա թէ ինչու մենք մեր միասնական Յայտարարութեան մէջ յստակ կերպով, որպէս հիմնական ուղեգիծ, որդեգրեցինք **համագործակցութեան ուղին** մեր քրիստոնէական վկայութեան մէջ, ներկայ ժամանակներում: Մենք ուզեցինք, որ մեր ժողովուրդները գիտնան, թէ մեր Եկեղեցու հիմնադիր Յիսուս Քրիստոսի տուած շնորհքը մեր կողմից ընդառաջումի կարօտը ունի, այսինքն Աստուծոյ տուած միութեանը մենք ընդառաջելու պարտաւոր պատրաստ ենք: Այլապէս չեն կարող

ասել, որ ճշմարիտ քրիստոնեայ ենք: Պատմութեան ընթացքում տեղի են ունեցել բազմաթիւ թիրիմացութիւններ, տարակարծութիւններ, վէճեր, բանակոյիներ, պառակտումներ: Այս բոլորը մեր պատմութեան մաս է դարձել: Բայց երբեք չպետք է կոսուի մեր գիտակցութեանը մէջ եկեղեցու միութեան ապրումը, առանց որին քրիստոնէական եկեղեցին կը կորցնի իր հաւատալիութիւնը, մասնաւորաբար ներկայ դարում:

Յատկապէս մենք ասեցինք այն, որ ինչ-ինչ վէճեր, որոնք տեղի են ունեցել մեր պատմութեան ընթացքում երկու եկեղեցիների միջեւ՝ դաւանաբանական որոշ հարցերի եւ յատկապէս Յիսուս Քրիստոսի անձի ըմբռնմանը մէջ, այս վէճերը այսօր կորցրել են իրենց այժմէականութիւնը, որովհետեւ մենք տեսնում ենք եւ փոխադարձ ուսումնասիրութիւնների, տեսակցութիւնների, խօսակցութիւնների որպէս եզրակացութիւն եկել ենք այն համոզմանը, ինչ որ արտայայտուել է սքանչելի կերպով, կարող եմ ասել՝ անկրկնելի յատկութեամբ, մեր Եկեղեցու ամենից սուրբ անձերից Ներսէս Շնորհալու կողմից, յատկապէս թէ՛ մենք ընդունում ենք զՔրիստոս որպէս կատարեալ Աստուած եւ կատարեալ Մարդ եւ երկու բնութիւնները, աստուածայինը եւ մարդկայինը չէ՛ն իրարից անջատ, այլ միացեալ անշփոթաբար: Այս հիմնական ճշմարտութիւնն էր, որ վերահաստատեցինք մենք մեր միատեղ Յայտարարութեան մէջ: Եւ նաեւ ասացինք, թէ ուժ ենք տալու, քաջալերութիւն ենք ընծայելու փոխադարձ հասկացողութեան ձգտող բոլոր խօսակցութիւններին մեր երկու եկեղեցիների միջեւ յառաջիկայում:

Սա է ամենէն հիմնականը, որ այսօր աշխարհը իմանայ, մարդկութիւնը իմանայ, որ քրիստոնէական եկեղեցիները այլեւս իրար հետ կոռելու փոխարէն իրար հետ գործակցելու, իրար հասկանալու ճանապարհին մէջ են մտել: Եթէ չենք մտել, կը նշանակի, որ աշխարհի ընդհանուր քրիստոնէական միութեանական շարժումին մասնակից չենք:

Այս տեսակետով ձեզ բոլորիդ պէտք է փոխանցենք այն ճշմարիտ, իսկական եւ անկեղծ համարումը, որ Յովհաննէս-Պողոս Բ Պապը ունի մեր Եկեղեցու, մեր ժողովրդի եւ մեր հայրենիքի նկատմամբ: Այն եղբայրական ընդունելութիւնը, որ ցոյց տուեց, այն հասկացողութեան ոգին, որ յայտնաբերեց, մեզ համար եղաւ ողջունելի մի վերաբերմունք, որի համար ես փառք եմ տալիս Աստծուն, որովհետեւ մեր միատեղ Յայտարարութեան մէջ յատուկ հոգածութիւն արտայայտուեց հայ ժողովրդի ներկայ ժամանակների կեանքին հանդէպ, մասնաւորապէս ողջունելով մեր ժողովրդի ազատութեան եւ անկախութեան վերատիրացման շքեղ իրականութիւնը, մեր անկախ հանրապետութեան ստեղծումը, ողջունելով նաեւ Արցախի մէջ մեր ժողովրդի կրած նեղութիւնն ու տառապանքը եւ սպասումը խաղաղութեան վերջնական հաստատման, եւ նաեւ ամբողջ սփիւռքի մեր հայութեան: Նաեւ յիշուեց Հայ Եկեղեցու 1700-ամեակի նշմանը Կաթողիկ Եկեղեցու բերելիք մասնակցութիւնը եւ նպաստը, որպէսզի մեր Հայ Եկեղեցու 17 դարերի վկայութիւնը, ծառայութիւնը դառնայ համաշխարհային ճանաչման առարկայ եւ ոչ թէ մնայ մեր սեփական ազգային գոյութեան սահմանների մէջ սահմանափակուած:

Սիրելիք,

Աշխարհն այսօր գտնում է լուրջ հարցականների առջեւ՝ երկրորդ հազարամեակի վերջաւորութեան եւ երրորդ հազարամեակի սեմին: Այսօր

քրիստոնեական եկեղեցու համար դաւանաբանական վեճերը այնքան արժէք չունեն, ինչքան ժողովուրդի կեանքին մէջ յառաջ եկած այն թիւր մտածողութիւնները, այն սխալ հասկացողութիւնները, որոնք շեղեցնում են մարդկային կեանքը աստուածային իր հունից, իր ճանապարհից: Նիւթապաշտական, ճարտարաշինական, մանաւանդ ճարտարարուեստական եւ այլ նուաճումներով յագեցած մեր այս աշխարհում, հոգին է կորսում, հոգեկանն է աղարտում, բարոյական սկզբունքներն են ոտնահարում: Աստուած ինչու՞ համար է եկել Քրիստոսի անձին միջից: Ինչու՞ է յայտնուել մեզ Քրիստոս, որի ծնունդ ենք տօնելու մի քանի օրերից յետոյ: Եկել է մեր **կեանքին** համար: Այլեւս վերջ դնելու է բանակոխին, դրան ասում են «**Պօլեմիկ**» (“Polemiqu”) օտար լեզուով. այսինքն՝ ամեն ինչ անես, որ դու ճիշտ լինես եւ միւսը սխալ լինի, ամեն ինչ անես, որ դու արդար լինես եւ միւսը դատապարտես: Այս ոգին այլեւս տեղի է տալու **երկխօսութեան**, (դիալոգի “dialogue”), որով իրար հասկանանք, իրար մէջ Քրիստոսի տուած կրօնքը միասնաբար ապրենք եւ ոչ թէ՛ հակադրաբար իրարու: Այս է այսօրուան կարգախօսը ամբողջ քրիստոնէութեան, այլապէս ամբողջ քրիստոնէութիւնը կը կորցնի իր ազդեցութիւնը մարդկային կեանքին մէջ:

Ահա թէ ի՛նչ հեռանկարով եւ ի՛նչ շրջագծով մենք դիտեցինք մեր առաջիկայի գործակցութիւնը, եւ ես անհունօրէն ուրախ եմ, որ մի այնպիսի չորս օրեր եղան այցելութեան այդ օրերը, որոնց մէջ մեր հայութիւնը, մեր Հայոց Եկեղեցին, իր իսկատիպ նկարագրին եւ իր հարազատ առաքելութեանը մէջ աւելի մօտից, ուղղակիօրէն, ճանաչուեց Հոռմեական Եկեղեցու ղեկավարների կողմից՝ գլխատրութեամբ Յովհաննէս-Պողոս Բ Պապին:

Հետեւաբար, մենք ողջունում ենք այս նոր ոգին եւ կոչ ենք անում մեր ամբողջ ժողովրդին, որ հաւատարիմ մնայ իր քրիստոնեական հաւատքին եւ շարունակի իր քրիստոնեական ծառայութիւնը ամբողջական առաքելութեանը մէջ քրիստոնեական սուրբ եկեղեցու:

Սիրելիք,

Մենք ճաեւ առիթ ունեցանք այս այցելութեան ընթացքում տեսնելու մեր ժողովրդին՝ թէ՛ Հոռմում եւ թէ՛ մանաւանդ Միլանո քաղաքում, ուր ունենք Ս. Քառասնից Մանկանց անունով կնքուած եկեղեցի: Եւ տեսնելու էիք դուք ժողովրդի կապուածութիւնը իր եկեղեցուն: Այդ օտար երկրի մէջ նրանք իրենց քրտինքով, իրենց հաւատքով կառուցել են իրենց եկեղեցին, ամեն կիրակի պատարագ է մատուցում եւ հայոց ժողովուրդը հաղորդում է հայ եկեղեցուն ամբողջ հոգեկան, իմացական, մշակութային ժառանգութեանը հետ:

Ապա մենք առիթը ունեցանք ճաեւ գնալու Վենետիկ, Ս. Ղազարու Վանքը, Մխիթարեան Միաբանութեանը տուեցինք երկօրեայ այցելութիւն եւ մենք հիացումով նկատեցինք, թէ նրանք ինչպէս նուիրուել են մեր քրիստոնեական մշակոյթի ուսումնասիրութեան, ճանաչման եւ նրա ծանօթացման օտար ազգերին: Եւ Մեր հայրապետական աջակցութիւնը, օրհնութիւնը տուինք նրանց, յատկապէս աղօթելով նրանց երիտասարդ եւ վաղաժամ մահով իր մահկանացուն կնքած վանահօր,

աբբաֆոր Սահակ Վրդ. Ծէմճէմեանի հոգւոյն համար հոգեհանգիստ կատարելով եւ նաեւ Հայաստանից տանելով մի փոքրիկ խաչքար, որ Հայաստանը նեկայ լինի միշտ Ս. Ղազարու Վանքում:

*
*
*

Մենք կոչ ենք անում մեր ողջ ժողովրդին, մնալու հաւատարիմ իւր.եկեղեցուն, հայրենիքին, եւ քրիստոնէական սիրոյ, միութեան եւ եղբայրութեան ոգով ու քրիստոնէական եկեղեցիների առողջ շարժումների հետ հաղորդակցութեամբ մատուցելու մեր ծառայութիւնը ի փառս Բարձրեալն Աստուծոյ, ի պայծառութիւն Հայաստանյաեաց Ս. Եկեղեցու, ի շինութիւն ազգիս եւ հայրենիքի՝ մերոյ եւ ի բարօրութիւն ողջ մարդկութեան. ամէն:

ԳԱՐԵԳԻՆ Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ